

**ОРГАНИЗИЦИЯ НА ДЪРЖАВНИЯ ЗДРАВЕН КОНТРОЛ, СВЪРЗАН С
ЕПИДЕМИЧНАТА ОБСТАНОВКА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА COVID – 19
НА РЕГИОНАЛНО НИВО**

Даниел Монов¹, Даниела Иванова²

¹Медицински колеж, Медицински университет - Варна УС „Инспектор обществено
здраве, dmmonov@abv.bg

²Регионална здравна инспекция Добрич, rzi-dobrich@mh.government.bg

Резюме:

Въведение. От две години коронавирусната пандемия в света води до паника, истерия и масова психоза. В днешното време на глобализация пренасянето на вируси от единия до другия край на света е абсолютно възможно и лесно.

Цел и задачи. Да проучим организацията на държавния здравен контрол като анализираме дейностите, които изпълнява Регионална здравна инспекция при епидемично разпространение на COVID-19 в област Добрич.

Материали. Отчети, достъп до обществена информация, съобщения, нормативни документи, заповеди на МЗ и РЗИ, информация от единния информационен портал.

Методи. Епидемиологичен анализ, статистически, графичен.

Резултати. През 2020 г. РЗИ Добрич работи по организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на областта, ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания (включително COVID-19) чрез усъвършенстване и подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести, съгласно указанията на Министерство на здравеопазването. Към 31.12.2020г. са регистрирани общо 3531 потвърдени случая на COVID-19 в областта. Заболяемост 2055,19‰. Относителният дял на заболяванията от COVID-19 спрямо всички ОЗБ е 87,6%, а спрямо всички въздушно – капкови инфекции е 91,1%. На-висока е заболяемостта в община Добрич 2709,14‰; Балчик 1976,‰; Каварна 2428,48‰, Добричка 950,56‰, а най-ниска Крушари 368,71‰.

Изводи. Организацията на провеждания държавен здравен контрол на регионално ниво в област Добрич покрива изискванията на държавната здравна политика в пандемичната 2020 година.

Създадена е навременна и добра организация на контрола на протиепидемичната дейност в лечебните, социални, детски, общински структури, както и взаимодействието с МВР, Прокуратура и др.

Ключови думи: Коронавирусна инфекция, здравен контрол, протиепидемични мерки, карантина, дезинфекция.

**ORGANIZATION OF THE STATE HEALTH CONTROL RELATED TO THE
EPIDEMIC SITUATION AND THE SPREAD OF COVID - 19 AT THE REGIONAL
LEVEL**

Daniel Marchev Monov¹, Daniela Ivanova²

¹Medical College, Medical University - Varna Management Board “Public Health Inspector,
dmmonov@abv.bg.

Summary

Introduction. For two years, the world's coronavirus pandemic has been leading to panic, hysteria and mass psychosis. In today's time of globalization, the transmission of viruses from one end of the world to the other is absolutely possible and easy .

Aim and tasks. To study the organization of the state health by analyzing the activities performed by the Regional Health Inspectorate in case of epidemic spread of COVID-19 in Dobrich district.

Materials. Reports, access to public information, communications, regulations, orders of the Ministry of Health and RHI, information from the single information portal.

Methods. Epidemiological analysis, statistical, graphical

Results. In 2020 RHI Dobrich works on organizing and effectively implementing the state health policy in the district, reducing morbidity and mortality from infectious diseases (including COVID-19) by improving and enhancing the effectiveness of epidemiological surveillance, prevention and control of infectious diseases according to the instructions of the Ministry of Health. As of 31.12.2020 a total of 3531 confirmed cases of COVID-19 in the area have been registered. The relative share of COVID-19 diseases in relation to all STDs is 87.6%, and in relation to all airborne infections it is 91.1%. The highest incidence is in the municipality of Dobrich 2709.14% 000; Balchik 1976,% 000; Kavarna 2428.48% 000, Dobrichka 950.56% 000, and the lowest Krushari 368.71% 000;

Conclusions. The organization of the state health control at the regional level in Dobrich district covers the requirements of the state health policy in the pandemic year 2020.

Timely and good organization of the control of the anti-epidemic activity in the medical, social, children's, municipal structures has been established, as well as the interaction with the Ministry of Interior, the Prosecutor's Office and others.

Key words: Coronavirus infection, health control, anti-epidemic measures, quarantine, disinfection.

1. Въведение

От две години заради коронавируса светът е в състояние, което някои с право наричат паника, истерия и масова психоза. Но в днешното време на глобализация пренасянето на вируси от единия до другия край на света е абсолютно възможно и лесно. Колективното безумие около коронавируса взе големи размери по света и у нас. Оказа голямо въздействие върху населението , здравеопазването , овладяването на мерките за профилактика и лечение, провеждане на имунизации , граничен здравен контрол и други. [1,2,3]

Установена е за първи път през декември 2019 г. в китайския град Ухан, провинция Хубей. Регистриран е епидемичен взрив, причинен от нов корона вирус, SARS-CoV-2 (изолиран на 7.01.2020г.)

Бързо се разпространява в други райони на Китай и по света. През януари 2020 г. се появяват изолирани случаи в някои държави – членки на ЕС и официално е потвърдено предаване на вируса от човек на човек.

В края на февруари 2020 г. Италия докладва за рязко нарастване на случаите на COVID-19, концентрирани в северните райони на страната. Много други държави – членки на ЕС, включително и България започват да съобщават за случаи на заразени хора.

На 11 март СЗО обяви ситуацията като пандемична(глобална пандемия от COVID-19).; към 22 ноември са съобщени над 58 милиона потвърдени случаи на COVID-19, засегнати са всички континенти, с изкл. на Антарктика.

Причинителят принадлежи към семейство Coronaviridae, вируси с покривка. SARS-CoV-2 е бетакоронавирус, от същото подсемейство като вируса, причиняващ ТОРС (кактои няколко коронавируса по прилепите); установена е силно изразена прилика в РНК последователностите с два от коронавируса по прилепите и най-вероятно прилепите са естествен резервоар и първоизточник на инфекцията, която е преминала директно от тях или чрез междинен гостоприемник. [4,5,6,]

Съветът заедно с другите институции на ЕС следи отблизо ситуацията и предприема ответни действия. Това включва приемане на необходимото законодателство на ЕС и текуща координация с държавите членки за обмен на информация, оценка на нуждите и осигуряване на съгласувана реакция в рамките на ЕС. Те са се ангажирали с пакет от глобални ответни мерки „Екип Европа“ на стойност 38,5 милиарда евро в подкрепа на усилията на страните партньори в борбата с пандемията [3,7.]

На 23 април 2020 г. те поеха ангажимент за създаване на фонд на ЕС за възстановяване с цел да се смекчат последиците от кризата.

На 21 юли лидерите от ЕС се споразумяха за общ бюджет от 1 824 милиарда евро за периода 2021—2027 г. Пакетът, състоящ се от многогодишната финансова рамка (МФР) и извънреден фонд за възстановяване – Next Generation EU (NGEU), ще помогне на ЕС да се възстанови след пандемията от COVID-19 и ще подкрепи инвестициите в екологичния и цифровия преход.

Тези елементи допълват трите предпазни механизма в размер на 540 милиарда евро, които ЕС вече е въвел в подкрепа на работниците, предприятията и държавите.

Голямата изменчивост на вируса предизвика в България 5 епидемични вълни) с голямо разнообразие на циркулиращите варианти, което се отразява и върху провеждането на мерките. Циркулацията на Омикрон, открита през ноември 2021 се различава от Делта мутацията не само по инфекциозността. Някои от симптомите на новия вирусен вариант също са различни. Произлиза от Южна Африка .Но информацията по темата е оскъдна, тъй като едва 6% от населението в Южна Африка е над 65-годишна възраст. За първоизточник се приемат хората с потиснат имунитет, каквито са болните от ХИВ (техният забавен имунен отговор води до многократно умножаване на вируса на Ковид-19 в телата им, което се оказва причина за появата на мутации). [8]

Приложението на ваксините е основно средство за повлияване на пандемията и се провежда в целия свят. В България са внесени пет вида ваксини (Ваксина BioNTech Pfizer, Ваксина Johnson Johnson, Ваксина Moderna, Ваксина Oxford AstraZeneca, Ваксина на Novavax). Основен проблем е ниският обхват с имунизации на подлежащите контингенти в България (при норма 70%, обхват у нас е около 30%).

На настоящия етап на развитие на обществото с появяването на Ковид19 пандемията се показва връзката между факторите на външната среда и състоянието на здравето на населението, възникването и разпространение на болестите по земното кълбо.

Цел

Да проучим организацията на държавния здравен контрол като анализираме дейностите, които изпълнява Регионална здравна инспекция при епидемично разпространение на COVID-19 в област Добрич.

Материали

Отчети, достъп до обществена информация, съобщения, нормативни документи, заповеди на МЗ и РЗИ, информация от единния информационен портал.

Методи

Епидемиологичен анализ, статистически, графичен.

Резултати

Регионалната здравна инспекция е създадена с Постановление № 1 от 2011 г и извършва своята дейност в съответствие със Закона за здравето, Устройствения правилник на РЗИ, действащите в страната закони, норми, правила и изисквания, указанията на МЗ, както и по изискванията и постиженията на медицинската наука. РЗИ – Добрич е юридическо лице на бюджетна издръжка към Министъра на здравеопазването, със седалище гр.Добрич. Осъществява и организира държавната здравна политика на територията на област Добрич

През 2020 г. РЗИ Добрич работи по организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на областта , ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания (включително COVID-19) чрез усъвършенстване и подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести, съгласно указанията на Министерство на здравеопазването

Област Добрич има 8 броя общини(Добрич, Добричка, Балчик, Каварна, Шабла, Тервел, Ген Тошево, Крушари) и 215 населени места, от които 6 града: Специфична особеност за областта е наличието на община без административен център на своята територия – Добричка община, в която има само села, и община, съставена само от град - община гр.Добрич с население 111 274 души, което съставлява почти 50% от населението на областта.

Към 31 декември 2020 г. населението на област Добрич е 170 298 души, което представлява 2.5% от населението на България (6 916 548 души) и нарежда областта на 15-о място по брой на населението. Населението през тригодишен период (2016-2018г.) намалява през всяка следваща година – от 178 438 през 2016 година до 173 831 през 2018 година.

Институционалната профилактична мрежа (РЗИ) в Добрич днес е една устойчива структура, добре вградена в общия здравеопазен процес, с признати приноси за неговото развитие.

Анализ на дейностите, които изпълнява РЗИ при епидемично разпространение на COVID-19 в област Добрич за 2020г

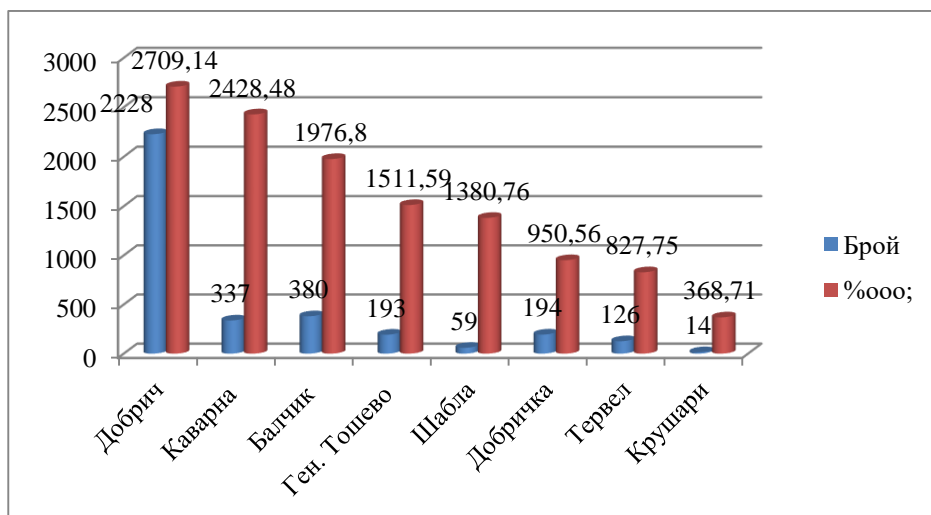
Потвърдените случаи COVID-19 са регистрирани съгласно изискванията на Наредба № 21 от 2005г. за реда за регистрация, съобщаване и отчет на заразните болести и съответните заповеди на Министъра на здравеопазването и съобщени в НЦОЗА. Регистрираните случаи са включени в месечните отчети 85.

Към 31.12.2020г. са регистрирани общо 3531 потвърдени случая на COVID-19 в областта. заболяемост 2055,19‰. Най-висока 14-дневна заболяемост за областта е отчетена към 29.11.2020г. - 474,4‰, срещу 637,4‰ за страната за същия период.

Относителният дял на заболяванията от COVID-19 спрямо всички ОЗБ е 87,6%, а спрямо всички дихателни инфекции е 91,1%.

На фиг №1 показваме Брой заболели и заболяемост от Ковид 19 по общини в област Добрич за 2020г.

Първите заболявания в областта са през март 2020г при лица, завърнали се от рискови държави.Направени са епидемиологични проучвания, определени са границите на всяко огнище ,уточнени и карантинирани са всички контактни.

Фиг.1. Брой заболели и заболяемост от Ковид 19 в област Добрич за 2020г

Докато през месеците март, април и юни случаите са регистрирани при лица, завърнали се от рискови държави и единични случаи на заболели контактни лица, през месеците юли и август и в края на годината се наблюдава местно разпространение на заболяването с регистрирани по-малки и по-големи огнища в семейства и организирани колективи.

На-висока е заболяемостта в община Добрич 2228 души 2709,14‰; Балчик 380 души, 1976,‰; Каварна 337 души, 2428,48‰, Добричка 194 души, 950,56‰ а най-ниска Крушари 14 души, 368,71‰.(Фиг.№1)

В света за 2020 г общият брой на заболелите е 83 558 756 случая, с летален изход са 1 813 188. Огромният брой болни са предизвикателство за здравните системи, икономическия и социален живот на населението. Първият случай с COVID-19 е регистриран в България на 08.03.2020 г.

Към 31.12. 2020 г са регистрирани у нас 201 220 случая(заболяемост 2894,64‰), с летален изход– 7 515 (смъртност 108,11‰). Заболяемостта бавно нараства през лятото, (първата вълна) , по-ниска епидемична вълна (юли-август), задържа се през септември и нараства от началото на ноември (втора вълна), с връх през последната седмица на ноември.

Епидемията обхваща цялата страна. С най-висока годишна заболяемост са областите София (столица) (4 010,11‰), Габрово (3 854,67‰), Кюстендил (3845,53‰), Русе (3 438,42‰), Благоевград (3 411,37‰), Варна (3 263,56‰), Перник (3142,88‰).[9.]

Анализираме организационно методични дейности на РЗИ Добрич през 2020г., свързани с епидемичната обстановка и разпространението на COVID – 19,видиовете информационни материали (ежедневни, седмични, 14 дневни, месечни, годишни), издадените предписания до различни институции (здравни и социални заведения, учебни и детски заведения отделни лица и др), извършения епидеиолотичин контрол (текущ, извънреден, целеви) в обекти и огнища на COVID – 19 в областта.

Дейностите на РЗИ Добрич, свързани с епидемичната обстановка и разпространението на COVID – 19 са многобройни и разнообразни, разпредени по екипи, с осигурени дежурства, транспорт, защитни средства и специалисти. Това изисква търсене на колаборация между здравните институции, държавните институции и лечебните заведения за осигуряване на точна база данни за епидемичната обстановка .Едното направление е работни срещи с медицински специалисти в общините, (Ген.

Тошево, Каварна, Крушари и Тервел.), а второто областни и други общински структури. [10.]

Дейности

- Своевременна обработка на информацията, постъпила от ГКПП Дуранкулак, област Добрич за лица, пристигащи от рискови държави и поставени под карантина:
- РЗИ в страната за лица, пристигащи от рискови държави и поставени под карантина:
- Осъществена е връзка с карантинирани лица за уточняване на рисковата зона, от която пристигат и мястото на пребиваване по време на карантинния период;
- Връзка с личните лекари за предаване на лицата за медицинско наблюдение
- Ежедневно наблюдение от служители на РЗИ на карантинирани лица на територията на областта, които са без личен лекар
- Изпращане на информация на съответните РЗИ в страната за лица, преминали границата през ГКПП Дуранкулак, които ще пребивават на тяхна територия по време на карантинния период
- Обработка на информацията, подадена от кметовете на общини за пристигнали лица на територията на общините от рискови държави

Видове информационни потоци към централния оперативен щаб и МЗ, които стават достояние на населението чрез средствата за масова информация в страната .

1. Ежедневна информация за карантинирани лица на територията на областта до ОД на МВР,
2. Ежедневни справки до МЗ и Националния оперативен щаб. оперативен щаб.за брой потвърдени случаи на COVID-19 и брой хоспитализирани случаи в лечебните заведения.
3. Перманентно при необходимост:
 - изготвяне на справки до ОД на МВР за проверки по адреси на карантинирани лица
 - съобщения до прокуратура във връзка с извършвани от тях проверки по адреси на карантинирани лица.

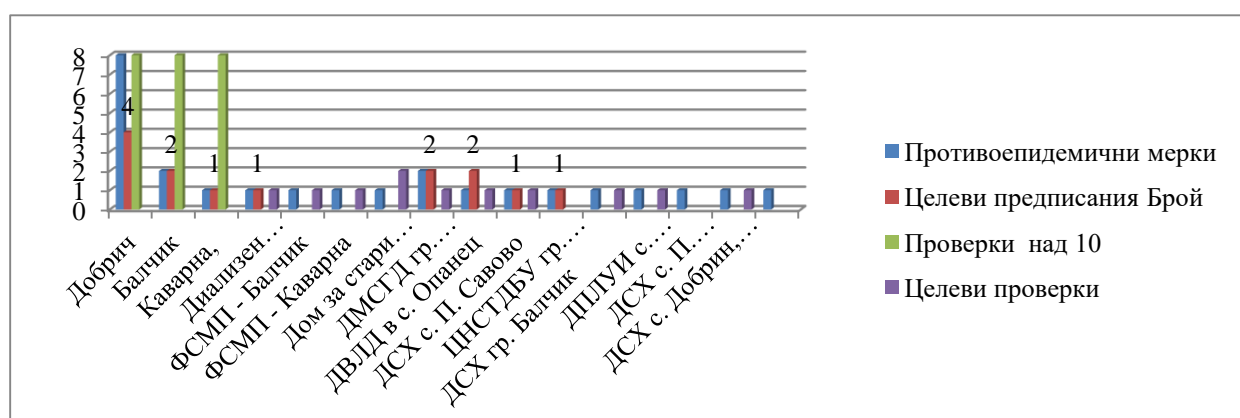
Проверките са насочени главно в трите МБАЛ (Добрич Балчик,Каварна) за готовността им да приемат пациенти с COVID-19 и във връзка със Заповед на Министъра на здравеопазването № РД-01-159/27.03.2020г. относно определяне на лечебни заведения за болнична помощ и съответни структури в тях, които да извършват лечение и наблюдение на пациенти с COVID-19.

4. Всяка седмица: обобщена информация до МЗ, до НЦЗПБ, потвърдени случаи на COVID-19 за предходната седмица (Приложение № 2 към актуални Заповеди на Министъра на здравеопазването)
5. Всеки месец (отчет) информация
 - COVID-19, брой потвърдени случаи
 - Хоспитализирани в лечебните заведения на територията на областта.
6. Други дейности на РЗИ:
 - Контактни и положителни от други области лица предадени на РЗИ в страната.
 - Изследване на карантинирани и дехоспитализирани лица с изтичаща домашна изолация и карантина до момента на промяна на нормативната база.
 - Връчени предписания и на лица, контактни на положителни по време на полет, съобщени от други РЗИ в страната.

Първите случаи на внесени в областта случаи са от София. Епидемиологично проучване на трима жители на областта, които са били пациенти на УМБАЛ „Свети Иван Рилски“, гр. София през март и април 2020г. Към момента на проучването са без симптоми на дихателна инфекция. Тримата и контактните от семействата им са изследвани за COVID-19 - с отрицателни резултати от PCR тест. Информацията е изпратена в МЗ.

В дейността си държавния служител, каквито са РЗИ специалистите работят с административни актове. Те са една от най-отговорните дейности, чрез които изразяват своето становище с конкретно решение, което финализират. Разнообразието на административните актове отговаря на разнообразието на функциите и дейностите в държавната администрация, но при контрола на Ковид епидемията основно значение имат предписанията, следвани от проверките и препоръките

На фиг.№ 2 показваме предписани (разпореждания)и проверки по видове обекти г в оброст Добрич за 2020г

Фиг.2. Здравни и социални заведения с предписани (разпореждания)и проверки за 2020 г в област Добрич

Предписания

Първите предписания имат разпоредителен характер за са противоепидемични мерки в лечебни и социални заведения и в организирани колективи във всички общини на областта.

В община Добрич: 3 предприятия, 3 социални дома, едно детско заведение, 5 отделения в МБАЛ Добрич с 8 предписания .

Община Балчик :Консервна фабрика в с. Сенокос, Дом за стари хора (ДСХ) гр. Балчик, 2 в МБАЛ– Балчик (АГ - отделение и Отделение по нервни болести).

Община Каварна- Дом за пълнолетни лица с умствена изистанарост (ДПЛУИ) с. Българево

Община Тервел - Дом за стари хора (ДСХ) с. Полковник Савово

Добричка община -Дом за пълнолетни лица (възрастни) с деменция (ДВЛД) с. Опанец

На-голямо значение имат издадените предписания за конкретни проблеми, тематични проверки относно: организация за провеждане на имунизации и в лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ, относно противоепидемични мерки, носене на маски и във връзка със сигнали от гражданив амбулатории за първична медицинска помощ в гр. Добрич, гр. Балчик и гр. Тервел .

Текущи и целеви предписания:

До училищата в областта във връзка с разпоредените от МЗ противоепидемични мерки за ограничаване на заразата и Насоките за работа на

системата на училищното образование през учебната 2020-2021г в условията на COVID-19. (Табл №1)

- До лечебните заведения за болнична помощ в областта относно поведение при прием и изписване на пациенти от социални институции.
- До специализираните институции, предоставящи социални услуги относно прием на нови потребители и такива, завръщащи се от лечебни заведения
- До кметове на общини, РДСП и социалните институции, на обекти от хранителната промишленост и др. в областта, изпратени препоръки за заведенията за дългосрочни грижи за превенция на инфекциите в контекста на COVID-19.(Фиг №3) (Фиг №4)
- Информация до МЗ за епидемиологичната обстановка в областта и за регистрирано огнище на COVID-19 в Диализен център Диахелп, доклади за извършени проверки в 3 МБАЛ в областта във връзка със Заповед на МЗ № РД-01-439/27.07.2020г. Периодично във връзка със Заповеди на МЗ се извършват проверки в трите МБАЛ в областта. Извършена е съвместна проверка от служители на РЗИ - Добрич, ОД на МВР - Добрич и Дирекция „Инспекция по труда“ гр. Добрич във връзка със сигнал от гражданин в хотел в гр. Балчик.
- Информация до община Ген. Тошево и окръжна прокуратура във връзка с постъпил сигнал от общината.
- Информация до МЗ във връзка с епидемиологичната обстановка в областта и летните курорти през месеците юни, юли и август.
- Информация до Окръжна прокуратура за регистрираните случаи на COVID-19 в социални институции на територията на областта.

Таблица 1. Дейности във връзка с епидемичната обстановка и разпространението на covid – 19 в детски и учебни заведения, карантинилани паралелки за 2020г.

Вид заведение	Име	Паралелки, група
Училище	СУ Л. Каравелов, гр. Добрич	втори „а“ клас и 2 учителки и седми „б“ клас
Училище	СУ Кл. Охридски, гр. Добрич	трети „а“ клас трети „д“ клас от IX „в“ клас
Училище	ЕГ „Гео Милев“, гр. Добрич	десети „е“ единадесети „а“
Училище	ОУ Ст. Караджа	трети клас
Училище	ОУ Хр. Смирненски, гр. Добрич	подготвителната група
Училище	ХГ Кирил и Методий, гр. Добрич	учениците от II „а“ учениците от II „в“
Училище	ОУ Хр. Ботев, гр. Добрич	седми „б“ една паралелка
Училище	СУ П. Р. Славейков, гр. Добрич	четвърти „б“
Училище	ОУ Хан Аспарух, гр. Добрич	една паралелка
Училище	ЧСУ Леонардо Да Винчи, гр. Добрич	от 7 клас
Училище	СУ Св. св. Кирил и Методий, гр. Добрич	трети „в“ клас първи в клас
Детска градина	ДГ 7	първа „а“ група, децата и персонала една група, децата и персонала

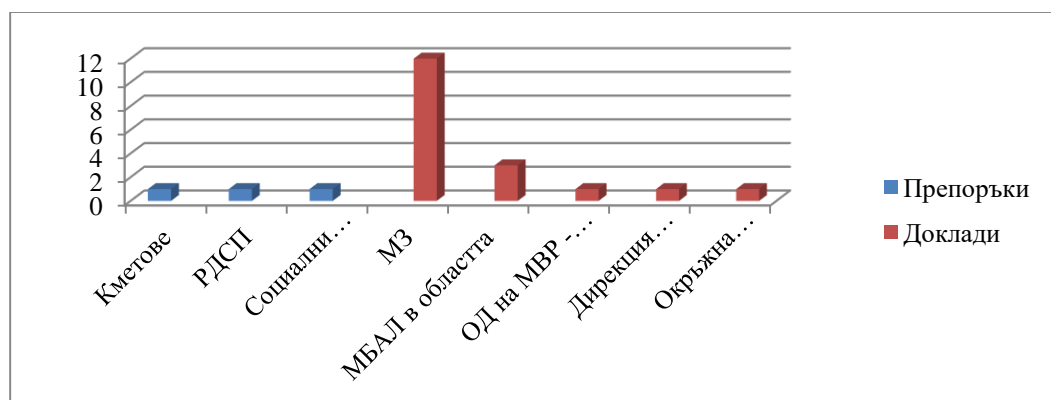
Детска градина	ДГ № 17	една групи, децата и персонала
Детска градина	ДГ № 27	втора група децата една група, децата и персонала

Организирано е изследване във връзка с положителен резултат на служител от Районно управление на образованието (РУО)- Добрич и други лица от колектива с клинична симптоматика: 11 служители общо са изолирани в домашни условия с положителни резултати, останалите са карантинирани.

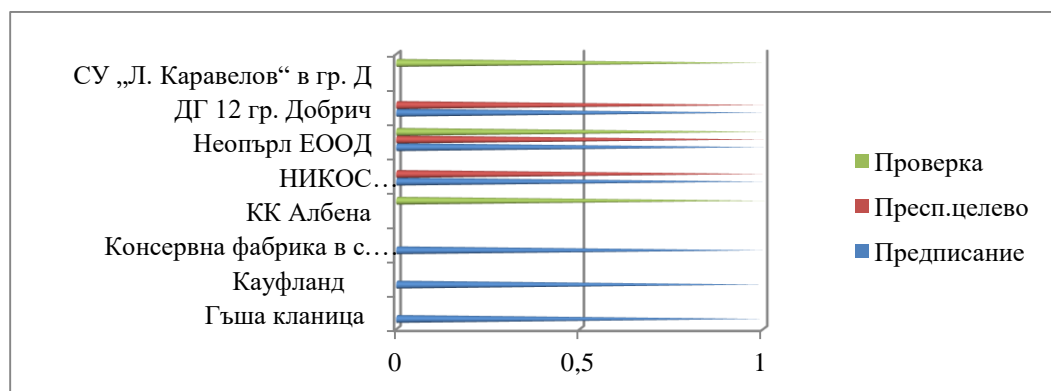
Издадени са предписания за домашна изолация и карантина на персонала на ДГ 12 в гр. Добрич във връзка с положителни резултати при 6 лица от персонала. Детската градина е спряна от експлоатация със Заповед на директора на РЗИ - Добрич.

Карантинирани са като контактни 5 лица от Български камерен оркестър гр. Добрич и целия състав на Духовия оркестър гр. Добрич.

Създадена е организация за стартиране на имунизацията срещу COVID-19. Разкрити са два имунизационни кабинета - в РЗИ - Добрич и в МБАЛ - Добрич. Получени са ваксините от РЗИ - Варна. На 28, 29 и 30.12.2020г. с ваксина срещу COVID-19 в двата кабинета са ваксинирани 130 медицински специалисти от област Добрич - 60 лица в имунизационен кабинет към РЗИ - Добрич и 70 лица в имунизационен кабинет към МБАЛ - Добрич

Фиг.3. Дадени препоръки и изготвени информации и доклади във връзка със създадени извънредни епидемични ситуации в област Добрич за 2020г

Фиг.4. Предписания и проверки на обекти от хранителната промишленост, детски и учебни заведения в Област Добрич за 2020г.

Изводи

Организацията на провеждания държавен здравен контрол на регионално ниво в област Добрич покрива изискванията на държавната здравна политика в пандемичната 2020 година.

Създадена е навременна и добра организация на контрола на противоепидемичната дейност в лечебните, социални, детски, общински структури, както и взаимодействието с МВР, Прокуратура и др.

Заключение

За постигане на контрол от пандемията от COVID-19 у нас бе създадена организация основана на препоръките на СЗО и ECDC - Национален оперативен щаб ръководеше профилактичните и противоепидемични мерки. Условия за диагностика, откриване и изолация на болни и карантиниране на контактни, се създадоха и въведоха в цялата страна поетапно. Започна работа по създаване на алгоритми за диагностика. Карантинните мерки (изолация, дезинфекция, дистанция с) се проследяваха. Лечението се уточняваше и, лечебни заведения започнаха да се реструктурира. [9]

Пандемията от COVID-19 продължава да оказва неблагоприятно влияние върху всички аспекти на живота ни и въпреки полаганите усилия общественото здраве остава проблем. Оптимизъм трябва в тези времена, затова завършваме с думете на Матиас Хоркс за Светът след коронавируса, прогноза за коронавируса, как ще се удивляваме, когато кризата „отмине „ Изненадващо, мнозина придобиват точно този опит в Корона кризата. Масовата загуба на контрол изведнъж се превръща в истинско заразяване с положителното. След период на недоумение и страх възниква вътрешна сила. Светът "свършва", но в преживяването, че все още сме налични, възниква в нас един вид „да бъдеш нов“. В средата на изключването на цивилизацията ние бягаме през гори или паркове или през почти празни пространства. Но това не е апокалипсис, а ново начало.“.[2.]

Библиография

1. Няма място за паника от COVID . [Internet]. [cited 12.03.2020 г] Available from:https://lekuvai.bg/85343/?fbclid=IwAR0iG6P3gZxjPA0CWLjPW7M3yJXrvadN5_Myab-CpmJjZiQjnPMSPZzkJw
2. 48 – Светът след коронавируса.Прогноза за коронавируса: Как ще се удивляваме, когато кризата „отмине“[Internet]. <https://www.horx.com/48-die-welt-nach-corona/> Available from:<https://baumit.bg/news/svetat-sled-koronavirusa>
3. Weiner-Lastinger LM, Pattabiraman V, Konnor R, Patel P, Wong E, Xu SY et al. The impact of coronavirus disease 2019 (COVID-19) on healthcare-associated infections in 2020: A summary of data reported to the National Healthcare Safety Network. *Infect Control Hosp Epidemiol*, (2021). 1-14. doi:10.1017/ice.2021.362
4. Jonathan M Read, Jessica R E Bridgen, Derek A T Cummings, Antonia Ho, Chris P Jewell ..Novel coronavirus 2019-nCoV (COVID-19): early estimation of epidemiological parameters and epidemic size estimates.Affiliations expand PMID: 34053269 PMCID: PMC8165596 DOI: 10.1098/rstb.2020.0265[Internet]. [[cited Epub 2021 May 31 Available from: *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci* 19;376(1829):20200265. doi: 10.1098/rstb.2020.0265. Epub 2021 May 31
5. Василева Р.Пандемията от COVID - 19 и нейното отражение върху обществото от област Плевен. Университетско издателство МУ Плевен ,180с.
6. Tsonko Paunov, Deyana Ilieva, Mariya Marinova, Kalina Stoyanova, Miglena Kolarova, Eliyana Ivanova, *Healthcare-associated infections in the shadow of COVID – 19 Supplement Journal of IMAB*, 2021 ISSN: 1312 773X <https://www.journal-imab-bg.org/10-12c>

7. Пандемия от коронавирус, причиняващ COVID-19: ответни действия на ЕС [Internet] Available from: <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/coronavirus>
8. Симптоми, лечение, възстановяване от Ковид-19 и какво знаем за Омикрон [Internet] Available from: <https://galen.bg/blog/post/simptomi-lechenie-vazstanovyavane-ot-kovid-19-i-kakvo-znaem-za-omikron>
9. Годишен доклад за състоянието на здравето на гражданите в Република България и изпълнение на националната здравна стратегия 2020 г. (Докладът е приет с Решение на МС на 01.12.2021 г.) [Internet] Available from <https://ncpha.government.bg/index/103-dokladi-i-analizi.html>
10. Отчет за дейността на Дирекция „Надзор на заразните блести ”за 2020г РЗИ Добрич [Internet] Available from: <http://www.rzi-dobrich.org>